

**Richard Rorty și locul filosofiei în
cultură, în contextul depășirii
paradigmei moderniste**

Autor: Asist Univ Dr Cerasel Cuteanu

Facultatea de litere și Științe Sociale

Rorty s-a împus drept unul dintre cei mai complecși filosofi contemporani care, îmbinând cele două tradiții culturale foarte pronunțate ale prezentului – cea europeană (majoritar postmodernistă), și cea americană (pragmatistă) – a creat o filozofie extrem de apreciată și actuală, neopragmatismul.

Ultima sa carte – *Philosophy as Cultural Politics*, publicată în 2007, în ciclul *Philosophical Papers* la *Cambridge University Press* – atinge, printre altele, și locul pe care-l ocupă filosofia în cultura contemporană. Luând în considerație erudiția autorului, punctul de vedere este unul demn de toată considerația.

În opinia lui Rorty, filosofia iese la suprafața în contextul schimbărilor din plan cultural; locul ei în cultura e evident în momente d ecriză “when things seem to be falling apart, when long held and widely cherished beliefs are threatened”(PCP, 73), relevându-i, astfel, efectul identitar.

În astfel de momente, intelectualii imaginează viitorul în termenii unei reinterpretări a trecutului; totul se leaga, totul progresează – similar manierei în care adorația lui D-zeu a fost înlocuită de dragostea față de adevăr (“Spinoza and Kant taught Europe how to replace love of God with love of truth, and how to replace obedience to the divine with moral purity”) (PCP, 73).

În secolul XX, aceasta conduce la conflictul știința – teologie (Andrew White), când

**Richard Rorty and Philosophy’s
Place in Culture, in the context of
the overcoming of Modern
Paradigm**

By Cerasel Cuteanu, PhD

Assistant Professor, Faculty of Letters and Social Sciences, *Constantin Brancusi University*, from Tg-Jiu

Richard Rorty distinguished himself as one of the most interesting and complex contemporary philosophers, combining in a very appealing manner nowadays’ two most pronounced cultural traditions – European (mainly postmodernist) and American (pragmatist); thus resulted a very actual and extremely appreciated philosophy – neopragmatism.

Rorty’s latter book, published in ’07, under the *Philosophical Papers* collection, at *Cambridge University Press*, approaches a wide variety of philosophical papers, amongst which the place philosophy inside the contemporary culture. Considering the wide knowledge of the author, his standpoint is one necessarily valuable.

In Richard Rorty’s view, philosophy surfaces in the context of changes taking place at a cultural level; its place in culture becomes obvious in times of crisis “when things seem to be falling apart, when long held and widely cherished beliefs are threatened”(PCP, 73), thus revealing its identitary role.

In such moments, intellectuals imagine future in terms of a reinterpretation of the past; everything connects, everything is in progress – similar o the manner in which the adoration of God was replaced with the love for truth (“Spinoza and Kant taught Europe how to replace love of God with love of truth, and

devine evidentă dezvoltarea unei atitudini materialiste, în rândul intelectualilor europeni, pe fondul unei culturi profund secularizate.

La nivel socio-politic, ei împartasesc aceeași utopie: un commonwealth global, în care drepturile omului sunt respectate, la fel ca și egalitatea de șanse. Idealul pragmatic al fericirii trebuie să fie scopul oricărui rationament politic azi.

Rorty susține că acest tip de abordare a marginalizat filosofia ("This consensus among intellectuals has moved philosophy to the margins of the culture") (PCP, 74).

Același efect e posibil să-l fi avut și opțiunea pragmatică în legătură cu renunțarea la fundamentele de tip clasic din plan epistemologic, și metafizic – ceea ce reprezintă profunzimea dimensiunii anti-fundamentaliste a culturii.

Absolutiștii, cum i-ar numi Rorty, ar putea interpreta această mutație culturală esențială drept un demers sofistic și relativizant. În acest context, Rorty identifică două controverse încă vii în cultura contemporană:

1. "Cearta" filosofilor cu poezia – reactivată de romantism – o ceartă a rațiunii cu imaginația (filosoful american insistă asupra importanței ultimei).
2. "Cearta" filosofilor cu sofistii – "between those who think there is an important virtue called the love of truth and those who don't" (PCP, 74)

Poeții și sofistii în comun îndoiesc – neașteptat – caracterul paradigmatic acceptat al științelor naturale/moderne, arătând suspiciune în legătură cu "grandoarea universalistă" specifică matematicii și fizicii.

Pentru filosofii științelor moderne, sofistii și poeții sunt iraționali ("deniers of truth"), și de aceea, dușmani ai științei. Mulți dintre acești filosofi gândesc știința modernă similar modulului în care intelectualii pre-Galileeni

how to replace obedience to the divine with moral purity") (PCP, 73).

În secolul al 20-lea acest lucru a dus la conflictul știință-teologie (Andrew White), când o atitudine materialistă este mai evidentă, printre intelectuali europeni, în contextul unei culturi profund secularizate. Pe de altă parte, la nivel socio-politic, ei împart aceeași utopie: un commonwealth global, în care drepturile omului sunt respectate, la fel ca și egalitatea de șanse. Idealul pragmatic al fericirii trebuie să fie scopul oricărui rationament politic azi.

The American philosopher admits that such a view was a cause for the marginalizing of philosophy - ("This consensus among intellectuals has moved philosophy to the margins of the culture") (PCP, 74).

The pragmatic renouncing to classic, epistemological – metaphysical, foundations may have had a similar effect, as well – which stands for the profound dimension of anti-foundationalist culture.

Absolutists, as Rorty would call them, could interpret this essential, cultural mutation as a sophisticated – relativizing approach; from this point of view, he identifies two controversies that are still alive in contemporary culture:

1. Philosophers' quarrell with poetry – reactivated by Romanticism – a quarrell of reason with imagination (Rorty insists on the importance of the latter)
2. Philosophers' quarrell with sophists – "between those who think there is an important virtue called the love of truth and those who don't" (PCP, 74)

Poets and sophists have in common the doubt – they deny the paradigmatically accepted dimension of natural/modern sciences, expressing suspicion about „the universalistic grandour”, which is specific to

gândeau religia.

În ce constă schimbarea?

În substituirea responsabilității față de un standard non-uman cu responsabilitatea față de semen – celebra negare a "God's eye standpoint" (Hillary Putnam)

Privirea trufașă în sus este înlocuită cu o alta, modestă, spre lumea imediată, supusă acelei pieirii nemulțumitoare din punctul de vedere al lui Platon. Este vorba de întoarcerea spre comunitate și renunțarea la superioritatea unei abordări abstract – metafizice ("It is to lower our sights from the unconditional above us to the community around us") (PCP, 77).

Această atitudine este coerentă cu ceea ce Kuhn afirmă – oamenii de știință trebuie să accepte că nu revelă "adevărată natură a lucrurilor", ci rezolvă cel mult niște puzzle-uri

Rezultatul: dispare **paradigma grandorii** din cultură.

Dewey, care a avut o puternică influență asupra lui Rorty, este invocat, în ceea ce privește acel model Deweyan al de-spiritualizării filosofiei: nu grandoare, ci rezolvarea problemelor. Împune, astfel, un loc pragmatic al filosofiei în cultură – "Dewey had no use either for theodicy or for the ideal of absolute knowledge. He was interested only in helping people solve problems, and had no wish for either grandeur or profundity" (79)

Concluzia lui Rorty - astfel, filosofii devin burghezi, încetând să se ridice la nivelul spiritual la care se confrunta platonismul și nietzscheianismul.

Imaginația împune poezia în locul religiei, în contextul unei culturi pragmatice, definite de R. Rorty drept utilitarism romantic - "The substitution of poetry for religion as a source of ideals, a movement that began with the Romantics, seems to me usefully described as a return to polytheism" (29)

Se renunță astfel la dogma monoteista, fortată

maths and physics.

To the philosophers of modern sciences, sophists and poets are irrational („deniers of truth"), and thus enemies of the science. Many such philosophers think of modern science in the same way as pro-Galileans thought of religion.

What does this change mean? Substituting responsibility towards a non-human standard with responsibility towards the fellow – the famous denying of "God's eye standpoint" (Hillary Putnam)

The arrogant look towards the *upper* world is replaced by the modest one, oriented towards immediate world, that answers to the Platonic idea of unsatisfying *perishing*. This means, actually, returning to community, while giving up on the superiority of an abstract-metaphysical approach ("It is to lower our sights from the unconditional above us to the community around us") (PCP, 77).

All this appears coherent with what Kuhn thought – scientists should begin to accept that they are not revealing the „true nature of things", when instead they merely solve some puzzles. The natural conclusion is that the *paradigm of grandour* in culture disappears.

Dewey, who powerfully influenced Rorty, is mentioned, when the Deweyan model of de-spiritualizing philosophy is under discussion – thus, solving problems, rather than the grandour. This makes obvious the pragmatic place of philosophy in culture - "Dewey had no use either for theodicy or for the ideal of absolute knowledge. He was interested only in helping people solve problems, and had no wish for either grandeur or profundity" (79)

Rorty's conclusion – philosophers become bourgeois and stop aiming for a spiritual level where Platonism confronts Nietzscheianism. Imagination replaces religion with poetry – quite a spectacular mutation – in the context of a pragmatic culture, defined by Rorty as romantic utilitarianism - "The substitution of

de autoritatea non-umana – o oprirea a dominației elenismului asupra ebraismului la nivel moral.

În ceea ce privește romantismul, Isaiah Berlin îl opune ("The Roots of Romanticism") nu clasicismului, ci universalismului; astfel, transformă opoziția într-una filosofică, mai degrabă decât într-un contrast literar.

Romantismul, spune Berlin, a creat o revoluție la nivelul conștiinței: a fracturat universalismul, care era considerat "the backbone of the main Western tradition".

Urmarea firească este că imaginația înlocuiește rațiunea. Dispare obsesia pe criteriile obiective care susțin descoperirea dictatorialului adevăr – corespondență.

Efectul este unul ce ține de *lowering the sights*:

"...inquiry need have no higher goal than solving the problems when they arise" (83)

Platonismul prin opoziție, susținea că, prin conceptualizare și argument, putem ajunge, în cunoaștere, la "full stop"; astfel viața făcea sens la nivel holistic.

Este de văzut dacă, însă, nu avem de-a face doar cu epistemologie a slăbiciunii.

Romantismul "became convinced that conceptualization and argumentation would always leave three dots at the end"; cine ne salvează de la finitudine – poetul, sau geniul imaginativ?

Rorty e de acord cu Schiller – "idealurile nu trebuie descoperite, ci inventate"; adevărul este "creat" (ideea cu origini wittgensteiniene)

Este timpul poezilor, crede filosoful american, deoarece "... the poet does not fit past events together in order to provide lessons for the future, but rather shocks us into turning our backs on the past and incites the hope of that our future will be wonderfully different" (84)

Ceea ce se caută este, nu grandoare supraumana, ci îndrăzneala prometeică, nu Cartezianism, ci ANTI-FUNDATIONALISM. Este timpul anulării

poetry for religion as a source of ideals, a movement that began with the Romantics, seems to me usefully described as a return to polytheism"(29)

Thus, monotheistic dogma is given up, forced by non-human authority – equivalent with an end of the Hellenism's domination over Hebraism at a moral level.

In what Romanticism is concerned, Isaiah Berlin ("The Roots of Romanticism") opposes it, not to Classicism, but rather to universalism; thus, he turns this opposition philosophical, instead of what had previously been a literary contrast.

Romanticism, says Berlin, created a revolution at the level of consciousness: it fractured universalism, which was previously considered "the backbone of the main Western tradition".

The natural outcome is that imagination replaces reason. The obsession for objective criteria, supporting the discovery of dictatorial truth (truth-correspondence) disappears.

The effect is connected to an act of *lowering the sights*:

"...inquiry need have no higher goal than solving the problems when they arise" (83)

Platonism, by opposition, states that, by conceptualisation and argument, we can get to a „full stop” in knowledge; this way, life made sense at a holistic level.

Remains to be discussed whether there's nothing more to it than an epistemology of the weakness.

Romanticism "became convinced that conceptualization and argumentation would always leave three dots at the end"; who can save us from finitude – the poet, or the imaginative genius?

Rorty agrees with Schiller – "ideals should not be discovered, but rather invented"; truth is *created* (idea with Wittgensteinian resonance).

dualismelor fracturante din epistemologie și metafizică.

Pe fondul unei culturi secularizate, rolul filosofilor este irelevant.

În condițiile în care "infinite is losing its charm" și, dat fiind că nu vrem să cădem în absurd/abstract/necondiționat, devenim "commonsensical finitists".

Abordarea este una orizontală, și nu verticală – "figuring out how we might arrange for a slightly better future, rather than looking up to an outermost framework or down into ineffable depths" (88)

Incitarea la finitudine este în ton cu epoca:

"...people who believe that when we die we rot, that each generation will solve old problems only by creating new ones, that our descendants will look back on much that we have done with incredulous contempt, and that progress toward greater justice and freedom is neither inevitable nor impossible. We are becoming content to see ourselves as a species of animal that makes itself up as it goes along". (88)

De la Renaștere încoace, spune Rorty, intelectualii Vestului au trecut prin trei tipuri de mântuire (*redemption*):

1. Mai întâi mântuirea de D-zeu;
2. Apoi, mântuirea de filosofie – mântuirea de obsesia pt incognoscibilitatea lucrului în sine;
3. Acum de literatură...Se renunță la obsesia pentru adevăr și, în schimb, se produce o focusare pe maximul posibilității de varietate în ceea ce privește ființa umană.

Concluzionând, se poate spune că trăim într-o cultură dominată de literatură; într-o astfel de cultură, literatura și filosofie devin genuri literare.

Consecința este una desenată pragmatist: nu adevăr (filosofie) și nici D-zeu (religie), ci o

It is a time of the poets, believes Rorty, as "... the poet does not fit past events together in order to provide lessons for the future, but rather shocks us into turning our backs on the past and incites the hope of that our future will be wonderfully different" (84) What one looks for, now, is not super-human grandeur, but rather prometheic daring, not Cartesianism, but instead ANTI-FOUNDATIONALISM. It is a good time for annulling the fracturing dualism of epistemology and metaphysics.

In the context of such a secular culture, the role of philosophers is irrelevant. When infinite „is losing its charm”, as we no longer seek to fall back into absurd/abstract/unconditional, we become "commonsensical finitists".

The approach is horizontal, rather than vertical - "figuring out how we might arrange for a slightly better future, rather than looking up to an outermost framework or down into ineffable depths" (88)

It is natural, at this moment, to aim for finitude:

"...people who believe that when we die we rot, that each generation will solve old problems only by creating new ones, that our descendants will look back on much that we have done with incredulous contempt, and that progress toward greater justice and freedom is neither inevitable nor impossible. We are becoming content to see ourselves as a species of animal that makes itself up as it goes along". (88)

Since Renaissance on, says Rorty, Western intellectuals went across three types of redemptions:

1. Redemption from God;
2. Redemption from philosophy – a redemption from the obsession for the incognoscibility of the thing-in-itself;
3. From literature ... The obsession for truth

abordare a cartilor "as human attempts to meet human needs" (91). Standardul supra – uman este înlocuit cu cel uman, iar cuvântul – cheie este acela de *nevoi* umane...

Rorty consideră că tranziția de la cultura filosofică la cea literară a început imediat după Kant; în momentul tranziției – "ce este adevărul?" e înlocuită cu "ce este nou?" (PCP, 92)

Rezultă tot soiul de re poziționări, în contextul acestor schimbări profunde.

Intr-o cultură ce caută noutatea, și nu scăparea din temporal, religia și filosofia se periferiază.

Scopul căutărilor este, nu D-zeu, nu intrinsecalitatea, ci ființa umană, progres, speranță, fericire!

Locul ocupat de filozofie este unul marginal în cultura contemporană, pragmatică și aceasta se explică printr-o profundă schimbare de paradigmă la nivel cultural.

Nu e exagerat a spune că acest lucru se întâmplă pe fondul unei abordări anti-platoniste ce a început cu Nietzsche și a fost preluată de postmodernism și neopragmatism.

Bibliografie:

- Rorty, R. - *Philosophy as Cultural Politics*, Cambridge University Press, 2007
Rorty, Richard - *Philosophy and Social Hope*, Penguin Books, 1999
Rorty, R. - *Objectivity, Relativism and Truth*, Cambridge University Press, 1991
Rorty, R. - *Contingency, Irony and Solidarity*, Cambridge University Press, 1989
Rorty, R. - *Truth and Progress*, Philosophical Papers, Vol. 3, Cambridge University Press, 1998
Rorty, R. & Engel, P. - *What's the use of Truth*, ed. by P. Savidan, Columbia University Press, 2005
Take care of Freedom and Truth will take care of itself, interviews with Richard Rorty,

is replaced by the focus on the maxim of possibility of variety, in what human being is concerned.

In conclusion, we could say that we live in a cultural paradigm, dominated by literature, where both literature and philosophy are mere literary genres.

The consequence is pragmatically designed: neither truth (philosophy), nor God (religion), but instead an approach of the books „as human attempts to meet human needs”(PCP, 91). Also, the super-human standard is replaced by a human one, while the key-word is *human needs*.

...

Rorty considers that the transition from philosophical culture to literary began immediately after Kant; at that specific time, „what is time?” was replaced with „what's new?” (PCP, 92). All sort of repositioning result, in the name of such a profound change.

In such a culture, looking for novelty, rather than escaping teh temporal, religion and philosophy become peripheral. The purpose of searches is no longer God, but human being, progress and hope, happiness!

The place philosophy occupies in our pragmatic culture is therefore marginal; this is justified by the profound change of paradism at the cultural level. It's not an exaggeration to say that all these happened on an anti-platonist background, that took off from Nietzsche and was later taken over by postmodernism and neopragmatism.

Refrences:

- Rorty, R. - *Philosophy as Cultural Politics (PCP)*, Cambridge University Press, 2007
Rorty, Richard - *Philosophy and Social Hope*, Penguin Books, 1999
Rorty, R. - *Objectivity, Relativism and Truth*, Cambridge University Press, 1991
Rorty, R. - *Contingency, Irony and Solidarity*, Cambridge University Press, 1989

- ed with an introduction by Eduardo Rorty, R. – *Truth and Progress*,
Mendieta, Stanford University Press, 2006 Philosophical Papers, Vol. 3, Cambridge
Festenstein, M. – *Pragmatism and Political University Press, 1998*
Theory. From Dewey to Rorty, The Rorty, R. & Engel, P. – *What's the use of*
University of Chicago Press, 1997. *Truth*, ed. by P. Savidan, Columbia
University Press, 2005
Take care of Freedom and Truth will take
care of itself, interviews with Richard Rorty,
ed with an introduction by Eduardo
Mendieta, Stanford University Press, 2006
Festenstein, M. – *Pragmatism and Political*
Theory. From Dewey to Rorty, The
University of Chicago Press, 1997.